

BUYURMAYAN BUYRUM TÜMCCELERİ

Gürkan Doğan
Hacettepe Üniversitesi

0. Giriş

Bildirme işlevi olan ve olmayan tümcelerın anlamlarını ele almayı amaçlayan çalışmaların mutlaka başvurmaları gereken iki temel kavram olduğu söylenir: bir sözcenin edim gücü (force) ve kip (mood). Bu yaklaşım uyarınca bildirme tümceleri belirtme eylemini dile getirirlerken, buyrum ve soru tümceleri ise yönlendirme eylemini yerine getirirler. Böylelikle bildirme tümcesi kullanan konuşucuların sözkonusu tümce aracılığıyla doğruluğuna sahip çıktıkları bir önermeyi iletmek istedikleri, buyrum ve soru tümceleri kullanan konuşucuların ise bir iş yaptırmayı ya da bilgi elde etmeyi amaçladıkları öne sürülür.

Bu kuramsal saptamaya karşın, bilindiği gibi, kimi tümceler yapı bakımından bildirme tümcesi olmakla birlikte, dile getirilen önermenin doğruluk koşullarından söz etmek mümkün olmamaktadır. Eğretileme (metaphor), tersinleme (irony) ve yaklaşık konuşma (loose talk) bu tür durumlara örnek oluşturan dil kullanımlarıdır:

- (1) Sen bir meleksin.
- (2) Elbisen çok yakışmış!
- (3a) Ankara ile İzmir arası 600 kilometredir.
- (3b) A: Biraz borç verebilir misin?
B: Hiç param yok.

Yukarıdaki örneklerde konuşucuların her bir sözcedeki önermenin doğruluğuna sahip çıktıklarını söylemek elbette olanaksızdır. Bu nedenle de bildirme işlevleri olan bu örneklerdeki önermelerin doğruluk koşullarından söz etmek mümkün olmamaktadır: Melekler bu dünyaya ait varlıklar olmasalar da, bir elbise bir kişiye yakışmamış olsa da, Ankara ile İzmir arası 600 km değil 590 km olsa da, "Hiç param yok" diyen bir kişi aslında "borç verebilecek kadar param yok" demek istemiş olsa da, (1-3a,b) arasındaki örnekler bildirme işlevi yüklenebilmektedirler.

1. Buyrum

Bildirim tümcelerine ilişkin yapmış olduğumuz saptamaya koşut biçimde, yapı bakımından buyrum tümcesi olarak sınıflandırılan bütün kullanımlarda konuşucunun mutlaka bir 'buyrum peşinde' olduğunu öne sürmek de kolay gözükmemektedir. Bu saptamaya karşın Muharrem Ergin (1980: 304) aynı konuya değişik bir açıdan bakmakta ve bu görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmektedir: "Emir ekleri [...] tasarlanan hareketi *emir* şeklinde ifade eder, hareketin emirle yapılmasına işaret eder*."

*İtalikler GD.

Kiplik olgusuna salt biçimsel ve yapısal kaygılarla yaklaşmanın güçlüğüne işaret eden Kocaman (1988: 467-8) ise Türkçede oldukça zengin ve çok yönlü bir çerçeve oluşturan kip ve kiplik olgularını sadece biçimsel bir yaklaşımla ele almanın güçlüğünü vurguladığı yazısında, sözkonusu olguya söylem ve bağlam açısından yaklaşmanın daha yararlı olacağını öne sürmektedir. Aynı konuya benzer biçimde yaklaşan Aksu-Koç (1988: 14), kip ve kiplik olgusunun doğru olarak ele alınabilmesi için dilbilgisi dışı etmenlerin de göz önünde bulundurulması gerekliliğini dile getirmektedir.

Buraya kadar aktardığımız görüşlerden de anlaşılacağı gibi, genelde kiplik, özelden buyrum tümceleri, yalnızca yapıya bakarak açıklanamayacak anlam farklılaşmalarına neden olabilmekte ve bu çeşitliliğin anlaşılabilmesi için söylem ve bağlam kavramlarına başvurulmaktadır. Bu tür bir yönelimin sorunun çözümü için doğru yönde bir adım olacağı düşüncesindeyiz. Ancak sözünü ettiğimiz yönelimlerin aynı zamanda açıklayıcı olabilmeleri için genel bir edimbilim kuramı çerçevesi içinde yer almaları da gerekmektedir. Bu nedenle önce buyrum tümcelerinin nasıl farklı anlamlamalara neden olabileceklerine ilişkin bir sınıflama sunup ardından ise bu farklılıkları açıklayabilen bir kuramsal yaklaşımı özetleyeceğiz (Wilson ve Sperber 1988):

a. *Öğüt / akıl verme:*

- (4) A: Araba çalışmıyor.
B: Aküye bak.

Bu örnekte A'nın denileni yapıp yapmayacağı B için önem taşımamaktadır. Çünkü araba ve sorun A'yı ilgilendirmektedir.

b. *İzin verme:*

- (5) A: Sigara içebilir miyim
B: İç.

Bu örnekte A'nın sigara içip içmeyeceği B için önemli değildir. Çünkü B'nin amacı A'ya sigara içirtmek değildir.

c. *Tehdit etme:*

- (6) Bir de sağ ayağıma baş.

Diyelim ki otobüste konuşucunun sol ayağına basılmıştır. Konuşucu da bunun üzerine (6)daki ifadeyi ayağına basan kişiye bir tehdit havasında söylemekte ve elbette ayağına basılmasını arzu etmemektedir. Burada tersinleme içeren bir kullanım ortaya çıkmaktadır ve elbette buyurma sözkonusu değildir.

d. *İyi dilekte bulunma:*

- (7) Bir an önce ayağa kalk.

Bir ayağı alçıda yatmakta olan birine söylenen bu ifadede "bir an önce ayağa kalkmanın" dinleyicinin elinde olmadığı açıktır ve konuşucu da söylediği şeyin yerine getirilmesi gibi bir beklenti içinde değildir.

e. *Dinleyicisiz durumlar:*

- (8) Git, konuş şu kızla.

Bu örnekte arkadaş olmak istediği bayana yaklaşmakta utangaçlığı nedeniyle güçlük çeken bir kişi kendi kendine konuşmaktadır ve karşısında bir dinleyici olmadığı için birisine bir şey yapmak istemesi de sözkonusu değildir.

f. *Önceden belirlenmiş durumlar:*

(9) Beni seçin.

Diyelim ki güzellik yarışmasında birinci olan güzelin adı açıklanmak üzeredir ve adaylardan biri jürinin kendisini duymayacağını bile bile içinden (9)'u dile getirir. Dile getirilen önermenin gerçekleşmesiyle ilgili denetim konuşucunun elinde olmadığı için sözkonusu kişinin birisinden bir şey yapmasını beklemesi de sözkonusu değildir.

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi sadece kip kavramı ile bir sözcenin etkisini açıklayabilmek kolay gözükmemektedir. O zaman, yapı olarak aynı görünmekle birlikte birbirlerinden oldukça farklı anlamları iletebilen buyrum tümcelerinin nasıl olup da bu gize ve güce sahip olduklarını açıklayacak bir kuramsal çerçeve gerekli olmaktadır.

2. Bağıntı Kuramı ve buyrum tümceleri

Bağıntı Kuramı'na (1986) göre, bir düşünce ya da onu dile getiren bir sözce hem 'gerçek' (actual) dünyadaki durumlara hem de gerçek dünyaya alternatif olabilecek 'akla uygun' (possible) dünyadaki durumlara ilişkin saptamalarda bulunmak amacıyla kullanılabilir. Wilson ve Sperber (1988: 84-85), bu iki dünya türüne ek olarak 'kılınabilirlik' (potential) ve 'istenir olma' (desirable) gibi iki ayrı kavramın gerekliliğinden söz etmektedir. Bu görüş uyarınca farklı dil yapıları farklı dünyalara ilişkin durumları belirlemek üzere uzmanlaşmıştır. Wilson ve Sperber'e göre bir buyrum tümcesi hem 'kılınabilir' hem de 'istenir' dünyalara ilişkin durumları şifrelemek üzere uzmanlaşmış bir anlam yapısı içerir.

Bu noktada 'kılınabilir' (potential) ve 'akla uygun' (possible) dünya kavramları üzerinde durmak gerekli olacaktır. Bilindiği gibi, insanlar gerçekleşmesi olanaksız durumlar için keşkeli 'dilek'lerde bulunurken, ancak gerçekleşmesi olanaklı durumlar için 'istek'te bulunabilirler. Bir an için günümüzde insanların istedikleri cinsiyette çocuk sahibi olmalarını sağlayacak bir düzenlemenin yerleşmiş olduğunu varsayalım. Bu bağlamda, doğuracağı bebeğin erkek olmasını isteyen bir annenin (10) numaralı sözceyi dile getirmesi anlamlıdır. Ancak, erkek istediği halde kız çocuk sahibi olmuş bir anne, artık sadece (11)'deki sözceyi dile getirebilir.

(10) Çocuğumun erkek olmasını isterim.

(11) Çocuğum keşke erkek olsaydı.

Yukarıdaki örneklerden (10)'daki konuşucunun koşullar ve zaman bakımından halen erkek çocuk sahibi olmayı *istemeye* hakkı vardır. Oysa (11)'deki konuşucu artık gerçekleşmesi olanaksız bir durum için *keşkeli bir dileği* dile getirmektedir. Bu çerçevede, bir şeyi istemek, o durumun hem istenir hem de kılınabilir olması anlamına gelmektedir. Bir şeyi dilemek ise, sözkonusu durumun, kılınabilir olsun olmasın, sadece istenir olduğu anlamına gelmektedir.

Buyrum tümcelerinin kaç damarını oluşturan kavramlardan olan 'istenirlik' durumu ise üç ayrı bileşenden oluşmaktadır: "y olarak adlandırılan bir durum, x'e göre, z için istenir" gibi bir ifade içinde bu bileşenleri görmek mümkündür. Şöyle ki, buyrum tümcesi kullanan bir konuşucu, ya kendisi, ya da dinleyicisi veya bir grup insan için bir

durumun istenir olduğunu *peşinen* ifade eder. Söz konusu durumun kim ya da kimler için istenir olduğu ise ancak bağlam gözetilerek açıklığa kavuşturulabilir. Sonuç olarak yukarıda aktardığımız sınıflama için ortaya şöyle bir durum çıkar: İstekte bulunma, rica etme, buyurma, iyi dilekte bulunma, dinleyicisiz konuşma ve önceden belirlenmiş durumlarda istenirlik durumu konuşucunun çıkarınadır. Öğüt verme, akıl verme, ve izin verme durumlarında ise istenirlik hali dinleyici(ler)in çıkarınadır. Bağlamı oluşturan bileşenlerden özellikle kişiler arasındaki ilişkinin niteliği, diğer bir deyişle kişiler arası güç dengeleri, iletilen etkinin niteliğini de belirleyecektir. İşçi-işveren, hasta-doktor, öğretmen-öğrenci, yargıç-sanık, baba-oğul türünden ilişkilerde doğal olarak belirlenecek güç dengelerinden, bir buyrum tümcesinin ileteceği edimsel güç de ortaya çıkmış olacaktır. Bu güç, böylelikle, oldukça sert bir buyrumdan çok yumuşak bir ricaya/tavsiyeye dek uzanabilecektir.

3. Buyurmayan buyrum tümceleri

Buyrum tümcelerinin olmazsa olmaz parçaları olan *istenirlik* ve *kılınabilirlik* kavramlarının aşağıdaki türden kullanımlarda sergiledikleri görünümeler incelenmeye değer durmaktadır (Wilson ve Sperber 1988; Clark 1993):

- (12) Yaklaş, yaranı sarayım.
- (13) Toz ol, alırım ayağımın altına.
- (14) Kopya çekin, seneye de görüşelim.
- (15) Aç televizyonu, reklam çıksın karşına

Yukarıdaki türden kullanımlarda karşılaşılan sorun, yapının buyrum bölümünde betimlenen durumun gerçekleşmesinin konuşucu tarafından ne kadar istenir olup olmadığına ilişkindir. Bağıntı Kuramı'na değin, bu tür yapılar 'sözde-buyrum tümceleri' olarak nitelendirilmiştir, çünkü bu tür kullanımlar çoğunlukla (16-19)daki gibi içiçe geçmiş koşul sözcelerinin parçası biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de yaygın olarak 'gizli koşul sözceler'i' biçiminde nitelendirilmişlerdir. Böylece de yukarıdaki örnekleri aşağıdaki şekilde inceleme yoluna gidilmiştir:

- (16) Yaklaşırsan, yaranı sararım.
- (17) Toz olmazsan, ayağımın altına alırım.
- (18) Kopya çekerseniz, seneye de görüşürüz.
- (19) Televizyonu açarsan, reklam çıkar karşına.

Daha önce buyrum tümcelerine ilişkin olarak aktardığımız çerçeveden bakılınca, bu tür örneklerin de yapısal bakımdan tipik buyrum tümceleri olarak kabul edilmemeleri için hiçbir neden yok gibi durmaktadır. Bu açıdan yaklaşıncı mantıksal olarak üç olasılık ortaya çıkmaktadır :

- a. Konuşucu, buyrum bölümünde betimlenen durumun gerçekleşmesini *istemektedir* [(12) ve (13)];
- b. Konuşucu, buyrum bölümünde betimlenen durumun gerçekleşmesini *istememektedir* (14);
- c. Konuşucu, buyrum bölümünde betimlenen durumun gerçekleşip gerçekleşmemesine *aldırmamaktadır* (15).

Bu üç durum, sırasıyla, "olumlu", "olumsuz", ve "yansız" yorumlama olarak adlandırılabilir (Clark 1993).

4. Buyrum tümceleri, grafiti ve tersinleme

Duvar yazıları adıyla bilinen ve dilde dolaylılığı sağlayarak kimi düşüncelere eleştirel bir tavırla karşı çıkmayı amaç edinmiş söylem türünde karşımıza çıkan kimi kullanımlar yukarıda değinilen çerçevede ele alınabilecek niteliktedir. Bu tür dil kullanımlarının toplandığı *Biz Duvar Yazısıyız* (Kutal 1989) adlı kitapta, buyrum yapısı içeren örneklerin dikkati çekecek sayıda olmasını sadece rastlantı saymanın doğru olmayacağını göstermeye çalışacağımız bu bölümde ilk olarak aşağıdaki örneklerle dikkati çekmek istiyoruz:

- (20) Atom silahlarına "Evet" de. Komik çocukların olsun.
(Kutal 1989: 61)
- (21) Nüfus patlamasıyla mücadele et. Bir leylek öldür.
(Kutal 1989: 17)

Bu örnekleri tartışmak isteyişimizin temel nedeni, buyrum tümcelerinin mutlaka buyrum ifade etmek durumunda olmadıklarına ilişkin kanıt oluşturmaları değildir. Buna ek olarak, buyrum olarak adlandırılan yapıların tersinlemeyle birlikte kullanılmaları durumunda, sözcüde amaçlanan ironik ve alaycı etkinin nasıl çok daha etkili bir hale gelebileceğini göstermek istiyoruz. Bu nedenle öncelikle tersinleme adı verilen dil kullanımına kuramsal olarak kısaca değinmek yararlı olacaktır.

Klasik sözbilimde ve Grice sonrası edimbilimde tersinleme olgusu hemen hemen aynı biçimde ele alınmıştır. Bu yaklaşımlara göre tersinleme, dile getirilen düşüncenin 'tam tersi' söylenmek istenildiğinde başvurulmuş bir dil kullanımıdır. Oysa Wilson ve Sperber'e (1989) göre tersinleme şu şekilde açıklanmaktadır: Tersinlemenin ortaya çıktığı durumlarda konuşmacı bir yandan bir kişiye atfettiği bir düşüncüyü *turnakiçinde* kullanırken aynı anda da söz konusu düşünceye yönelik tavrını yansıtmaktadır. Bu tavrı bıyıkaltından gülümsemekten acımasız bir alaya dek uzanabilir (WS 1989: 102). Bu görüşe göre bir dinleyicinin tersinlemeyi anlayabilmesi için iki noktayı yakalaması gerekmektedir:

- a. Önce, sözcenin turnakiçinde kullanıldığını ve kime atfedildiğini fark etmeli,
- b. Sonra da bu sözcüye yöneltmiş olan tavrı sezmelidir.

Tersinlemeyi bir ifadenin "tam tersini söylemek" şeklinde ele alma zorluğunu ve zorunluluğunu ortadan kaldıran yukarıdaki yaklaşım sayesinde, tersinlemenin gerçek etki alanı görülür hale gelmektedir. Zira tersinlemenin gücü, bıyıkaltından bıçak sırtına dek uzanabilecek bir yelpaze içindeki ince/kalın eleştirel tavrı sezdirebilmekte saklı durmaktadır. Örneklemek gerekirse (22a) ile (22b) arasında önemli bir fark vardır:

- (22a) Çok güzel yemek pişiriyorsun.
- (22b) "Çok güzel yemek pişiriyorsun!"

Dünyaya ilişkin bir durumu bildiren bir sözcü olarak ele alacağımız (22a)daki konuşucu, bu sözcenin doğruluğuna sahip çıkmaktadır. Klasik sözbilim ve Grice yanlılarına göre ise (22b)de sunulan tersinlemenin açılmış hali, (23)den ibarettir:

(23) Çok güzel yemek pişirmiyorsun/Çok kötü yemek pişiriyorsun

Oysa açıkça görüleceği gibi dinleyicisinin mutfak becerisi üzerine kinayeli bir yorum yapan bir konuşucu, sözcesine (23)ün ifade edebileceğinin çok ötesinde anlamlar yükleyebilmektedir. Eğer Bağıntı Kuramı'nın bakış açısı benimsenirse (22a)daki önerme önce *cimbızlanacak* (yani sözlü dille tırnakçiğinde kullanılacak), konuşucu kendisini bu önermeden ayrı ve dışında tutacak, ardından da iliştiirmek istediği alaycı tavrı ekleyecektir. Bu tavrın ayrıntıları ve dozu elbette bağlama göre belirlenecektir. Kimi zaman dinleyici bu tavrı kesin olarak çözemeyebilir ve söz konusu dil kullanımının tersinleme olup olmadığını bile anlamayabilir. Çünkü tersinlemenin ayırımına varabilmek bir farkındalığı gerektirir. Farkındalık, bağlamın ayrıntılarının farkında olabilmek, yani doğru bağlamın oluşturulabilmesi için gerekli olan zihinsel beceriyi gösterebilmek demektir. Böylelikle, (22a)nın yorumlanması sonucunda (23) değil (24) ortaya çıkacaktır:

(24) Eğer iyi yemek pişirdiğini düşünüyorsan yanıyorsun ve böylesine aşık bir konuda yanıldığına göre ----- olmalısın.

İşte tersinlemenin gücü, yukarıda dinleyici tarafından doldurulması için boş bırakılan bölümün dolduruluş biçiminden ileri gelmektedir. Çünkü bu boşluk, ne kadar tatsız olursa olsun, dinleyicinin kendisi tarafından doldurulmaktadır. Tersinlemeye yer verilen bir dilsel kullanım, bu nedenle , dolaysız kullanıma göre çok daha etkilidir.

Buraya kadar aktarılan gelişme doğrultusunda (20) ve (21) yeniden ele alınmalıdır. Bu örneklerde artık söz konusu olan sadece bir düşüncenin tırnakçiğinde kullanılmış olması değil, tırnakçiğinde kullanılan bu düşüncenin bir kişi ya da bir grup insan tarafından *istenirmiş* ve *kılınabilirmiş* gibi sunulmasıdır. Böyle bir kullanımda, önermeye iliştiirilen tavrı daha da önem kazanacaktır. Çünkü istenir ve kılınabilir olmayan bir düşüncenin kılınabilir ve istenir olduğunu sanmak durumunda kalmanın faturası, önermenin atfedildiği kişiye kesilecektir. "Atom silahlarına *Evet de*"meyi istenir sanan ve "Nüfus patlamasıyla mücadele et"menin bir çaresi olarak "Bir leylek öldür"meyi istenir ve kılınabilir sanan zihniyet, tersinleme yoluyla alaya alınmaktadır. Grafitide buyrum yapısının yeğlenmesinin temel gerekçesi bizce budur: Alaya alınan düşünceye kesilen cezayı *dilbilgisel* olarak peşinen birkaç katına katlamak. Bir başka deyişle bir buyrum tümcesinin tersinleme amacıyla kullanılması, bildirme tümcelerine göre çok daha etkili olmaktadır. Yorumlama sürecinin sonunda ise ortaya şöyle bir sonuç çıkmaktadır:

"Eğer P'nin istenir olduğunu düşünüyorsan(ız), sen/siz bir -----sın(ız)."

5. Sonuç

Bu noktaya kadar sıralamaya çalıştığımız görüşleri kısaca ve maddeler halinde özetlemek istiyoruz:

1. İstenirlik ve kılınabilirlik buyrum yapılarının doğasında vardır.
2. 'Dilbilgisi bölmesi' savı (Fodor 1983) doğruysa, bu bölmeyi izleyen *Genel Düşünce Dizgeleri*'ndeki edimsel ilkelerin işleyişi dilden dile değişmemeli, tam tersine ortaklık göstermelidir. Bu bildiride değerlendirilen örneklerin ortaya çıkardığı sonuçlar da Türkçe temelinde bu savı doğrulamaktadır.

3. Kavramsal ve işlemsel bilgi türü (Blakemore 1987) farklılığı uyarınca "standart tümce tipi var mıdır?" sorusu, sorulmaya değer gözükmemektedir. Tümce yapılarının bire bir eşleme yapması fikri yerine, yorumlamanın yapılacağı doğrultuya işaret ediyor olmaları daha gerçekçi durmaktadır. Bu bildiride değerlendirilen örneklerin ortaya çıkardığı sonuçlar bire bir eşleme savı aleyhinde delil sunmaktadır.

4. Gülmecede tırnakçı kullanım, olmazsa olmaz bir koşuldur. Buyrum tümceleri tırnakçı kullanımın ortaya çıktığı durumlarda yorumlamayı daha etkili kılmaktadırlar.

Belki de *sorun* buyrum tümceleri adı altında kullanılan dilsel ifadelerde değil de, bu kavramların adlandırılmasında yatmaktadır. Buyrum tümceleri pek çok farklı işlev yanında doğal olarak buyurmak amacıyla da kullanılmaktadır. Ama buyurmanın dışında bu denli çok işlevi üstlenebilen yapıların ortak adının 'emir' olması kavramın suçu olmasa gerek. Aşağıdaki (25) numaralı örnekte de görüleceği gibi, buyrumun doğasında var olan istenirlik ve kılınabilirlik kavramları, şiir dili söz konusu olunca, demiri olmasa bile, emiri kesebilmektedir:

- (25) Korkma
Atla terkime
Atlıkarıncalar onların olsun
(Doğan 1995: 63)

Kaynaklar:

- Aksu-Koç, A. (1988). *The Acquisition of Aspect and Modality: The Case of Past Reference in Turkish*. Cambridge: CUP.
- Blakemore, D. (1987). *Semantic Constraints on Relevance*. Oxford: Blackwell.
- Clark, B. (1993). Relevance and pseudo-imperatives. *Linguistics and Philosophy* 16: 79-121.
- Çorlu, G. (ed.) (1989). *Kadın Duvar Yazıları*. Ankara: Büyüdüdağ.
- Dancy, J., Moravcsik, J. ve Taylor, C. (haz.) *Human Agency: Language, Duty and Value*. California: Stanford University Press.
- Davidson, D. ve Harman, G. (haz.) (1972) *Semantics of Natural Language*. Dordrecht: Reidel.
- Doğan, G. (1995). *Küçük Şeyler*. Karaca Basımevi: Ankara.
- Ergin, M. (1980). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul:Boğaziçi Yayınları.
- Fodor, J. (1983). *The Modularity of Mind*. Cambridge Mass.: MIT Press.
- Kocaman, A. (1988). Modality in the Turkish discourse. (içinde) *Studies on Turkish linguistics: Proceedings of the Fourth International Conference on Turkish Linguistics*. (haz.) Sabri Koç. Ankara: METU.
- Kripke, S. (1972) Naming and necessity. İçinde Davidson ve Harman (1972).
- Kutal, G. (1989). *Biz Duvar Yazıyız*. İstanbul: Kent Basımevi.
- Lewis, D. (1970) General semantics. *Synthese*, 22, 18-67.
- Sperber, D. ve Wilson, D. (1986) *Relevance: Communication and Cognition*. Oxford: Blackwell.
- Wilson, D ve Sperber, D. (1988). Mood and the analysis of non-declarative sentences. İçinde Dancy, Moravcsik ve Taylor (1988).
- Wilson, D ve Sperber, D. (1989). On verbal irony. *UCL Working Papers in Linguistics* 1, 96-119.